

Fővárosi Ítéltábla

17.Pf.20.127/2021/5-II.

A Fővárosi Ítéltábla dr. Szedő Péter ügyvéd (felperesi képviselő címe) által képviselt Felperes (cím2) felperesnek a dr. Arányi Ügyvédi Iroda (alperesi képviselő címe, ügyintéző: dr. Arányi György ügyvéd) által képviselt Alperes (Cím1.) alperes ellen végrendelet érvénytelenségének megállapítása iránt indított perében a Budapest Környéki Törvényszék 2020. október 1. napján meghozott 10.P.20.193/2020/4. számú ítélete ellen a felperes 5. sorszámon előterjesztett fellebbezése folytán meghozta a következő

részítéletet:

A Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletének a felperes elsődleges kereseteit elutasító, valamint a felperest perköltség és illeték megfizetésére kötelező rendelkezéseit helybenhagyja.

Az öröklési szerződés létre nem jöttét megállapító rendelkezését hatályon kívül helyezi.

A másodlagos keresetet elutasító részében az elsőfokú ítéletet hatályon kívül helyezi, és az elsőfokú bíróságot új eljárásra és új határozat hozatalára utasítja.

Kötelezi a felperest, hogy 15 napon belül fizessen meg az alperesnek 450.000 (Négyszázötvenezer) forint másodfokú perköltséget, valamint az állam javára az adóhatóság által megjelölt módon és számlára 2.500.000 (Kétmillió-ötszázezer) forint fellebbezési illetéket.

A hatályon kívül helyezett rész tekintetében a felperes másodfokú perköltségét 254.000 (Kétszázötvennégyezer) forint + áfa, az alperesét 254.000 (Kétszázötvennégyezer) forint összegben állapítja meg.

A részítélet ellen fellebbezésnek nincs helye.

I n d o k o l á s

[1] A felperes az elsődleges valós tárgyi halmazatban álló kereseteiben kérte, hogy a bíróság állapítsa meg, hogy a közötte, valamint név (a továbbiakban: örökhagyó1) és név1 (a továbbiakban: örökhagyó2; ketten együtt a továbbiakban: örökhagyók) között Budapesten 2014. szeptember 19. napján az alakiság szabályainak megsértésével létrejött érvénytelen öröklési szerződés utóbb a teljesítéssel, illetve a teljesítés elfogadásával érvényessé vált. Kérte továbbá annak megállapítását, hogy a Budapesten 2017. június 21. napján kelt, külsőleg az örökhagyó1-től származónak mutakozó alperes javára szóló végrendelet (a továbbiakban: holográf végrendelet) érvénytelen. Harmadrészt annak megállapítását kérte, hogy az örökhagyó1 halála miatt megnyíló hagyaték örököse az öröklési szerződés alapján ő. Másodlagosan – amennyiben az elsődleges kereseteinek nem adna helyt a bíróság – kérte, hogy kötelezze 10.269.905 forint és annak egyes részsommegei után járó késedelmi kamatai, valamint perköltségeinek megfizetésére az alperest.

[2] Előadta, hogy az örökhagyók által 2014. szeptember 19. napján tett közös végrendelet (a továbbiakban: közös végrendelet) valójában a közötte és az örökhagyók között az alakiság megsértésével létrejött öröklési szerződés örökösnevezést tartalmazó része. Az öröklési szerződés másik eleme, szóbeli része az örökhagyók általa történt gondozásával, illetőleg a gondozás részükről való elfogadásával teljesült. A Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (a továbbiakban: Ptk.) 6:94. § (1) bekezdése alapján az tehát érvényessé vált, így a Ptk. 7:48. § (1) bekezdése szerinti érvényes öröklési szerződésnek felel meg. Kifejtette, hogy a vállalt gondozási kötelezettség az általa már korábban nyújtott gondozás tartalmával egyezett meg, ezért a gondozás nyújtásának ez a tartalma a Ptk. 6:63.§ (5) bekezdése alapján a szerződés részévé vált. Előadta, hogy a Ptk. 7:50. § (1) bekezdése értelmében az örökhagyó 1 nem rendelkezhetett volna 2017. június 21. napján az alperes javára egy újabb végrendeletben az öröklési szerződésben már lekötött vagyonáról. Erre tekintettel a holográf végrendelet a Ptk. 7:37. § (1) bekezdése alapján érvénytelen, tehát a Ptk. 7:48. § (1) bekezdése értelmében ő az örökös. Másodlagos keresete körében a Ptk. 7:96. § (1) bekezdésére, és a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (a továbbiakban: régi Ptk.) 6. §-ára és a PK 89. számú állásfoglalásra hivatkozott. Gondozási tevékenységének heti időtartama és a KSH által közzétett átlagos órabér adatok alapján számította ki, hogy az általa nyújtott gondozási tevékenység ellenértéke összesen 10.269.905 forint, és ennek megfizetésére kérte kötelezni az alperest.

[3] Az alperes ellenkérelmében a kereset elutasítását kérte. Kifejtette, hogy a közös végrendeletben nyoma sincs a felperes gondozásra irányuló kötelezettségvállalásának, és ilyen szolgáltatást nem is nyújtott. Márpedig az öröklési szerződésnek mellőzhetetlen tartalmi eleme a tartásra, gondozásra történő kötelezettségvállalás. A Ptk. 7:49. § (1) bekezdése alapján az öröklési szerződésre az írásbeli magánvégrendeletre vonatkozó szabályok az irányadók, ezért utóbb a Ptk. 6:94. § (1) bekezdése szerint sem válhatott érvényessé az öröklési szerződés. Ha a felperes valamilyen szolgáltatást teljesített is az örökhagyók felé, azért megkapta a megfelelő ellenszolgáltatást. Az alaki hibát utólagos teljesítéssel akkor lehetne orvosolni, ha az öröklési szerződés egyáltalán létrejött volna. Az azonban nem jött létre, mert a felperes nem tett vállalást az örökhagyók gondozására, hiányzott a felek kölcsönös és egybehangzó akaratának kifejezése. Azt is vitatta, hogy egyáltalán létrejöhet-e úgy egy öröklési szerződés, hogy a felek eltérő időben tesznek jognyilatkozatot. Egy létre sem jött öröklési szerződés esetében pedig nem vizsgálható annak érvényessége. A másodlagos keresettel kapcsolatban előadta, hogy öröklési szerződés hiányában nem érvényesíthet hagyatéki hitelezői igényt a felperes. Vitatta továbbá a másodlagos kereset összezszerűségét és elévülésre is hivatkozott.

[4] Az elsőfokú bíróság a keresetet elutasította. Megállapította, hogy a felperes és az örökhagyók között nem jött létre öröklési szerződés. Kötelezte a felperest, hogy az ítélet jogerőre emelkedését követő 15 napon belül fizessen meg az alperesnek 1.460.000 forint perköltséget, és a Magyar Állam javára az illetékhivatal külön felhívására 883.806 forint eljárási illetéket. Megállapította, hogy a felperes által megfizetett 616.194 forint és a további 883.806 forint, összesen 1.500.000 forint eljárási illetéket a felperes viseli.

[5] Ítéletének indokolásában a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (a továbbiakban: Pp.) 342. § (4) bekezdése alapján a felperes eshetőleges kereseteit azok előterjesztésének sorrendjében vizsgálta. Elsődleges kérdésnek azt tekintette, hogy a közös végrendelet minősülhet-e a felperes és az örökhagyók között létrejött öröklési szerződésnek. Rögzítette, hogy ennek bizonyítása a Pp. 265. § (1) bekezdése alapján a felperest terhelte. Rámutatott azonban, hogy a Ptk. 7:49. § (1), valamint 6:7. § (1) bekezdése értelmében az öröklési szerződés létrejöttéhez a szerződő felek egy okiratba foglalt szerződéses nyilatkozatára van szükség, szerződő felek akarata nem választható szét sem időben, sem térben. A közös végrendeletben az öröklési szerződés kötelező tartalmi elemei közül a tartási, életjáradéki, vagy gondozási kötelezettség egyike sem szerepel. Erre tekintettel megállapította az öröklési szerződés létrejöttének hiányát, és rámutatott arra, hogy a nem létező szerződés érvényessé sem válhatott. A másodlagos keresetet illetően kifejtette, hogy a felperesnek azt kellett volna bizonyítania, hogy az örökhagyóknak a gondozás elfogadására szóbeli szerződéses akaratuk volt. A szerződéses akarat azonban utóbb tanúk vallomásával nem pótolható, ezért mellőzte a tanúk kihallgatását és a bizonyítási eljárás lefolytatását a másodlagos kereset összecsúszása körében. Ebből következően pedig ezt a keresetet is elutasította.

[6] A felperes a fellebbezésében az elsőfokú bíróság ítéletének hatályon kívül helyezését, és az elsőfokú bíróságnak új eljárásra és új határozat hozatalára kötelezését kérte.

[7] Fellebbezésének indokolásában a gyakorolni kért felülbírálati jogkört a Ptk. 369. § (1) bekezdésében jelölte meg, és a Pp. 276. § (1) és (5) bekezdésében, valamint a 279. §-ában foglalt eljárási szabályok megsértésére hivatkozott. Kifejtette, hogy az elsőfokú bíróság egyáltalán nem folytatott le bizonyítási eljárást, és a másodlagos kereset vonatkozásában indokolást sem tartalmaz a meghozott ítélet. Az elsődleges kereset esetén nem különítette el a szerződés létrejöttének és érvényességének kérdését, a másodlagos keresetet pedig – az indokolásából kitűnően – tévesen értelmezte. Rámutatott, hogy közte és az örökhagyók között a Ptk. 6:63. § (1) és (2) bekezdésére figyelemmel a Ptk. 7:48. § (1) bekezdése szerinti öröklési szerződés érvénytelenül jött létre, mert azt nem foglalták teljes terjedelemben írásba. Erre tekintettel kérte, hogy állapítsa meg a bíróság, hogy a szerződés érvényessé vált, és e körben bizonyítást is felajánlott. Tévesen állapította meg az indokolás [13] bekezdésében az elsőfokú bíróság, hogy a szerződés létrejöttéhez a szerződő felek egy okiratba foglalt szerződés nyilatkozatára van szükség. Rámutatott arra, hogy az írásbeliség lehet ugyan érvényességi követelmény, független azonban a szerződés létrejöttétől. Ezzel szemben az elsőfokú bíróság azzal érvelt, hogy csak akkor jön létre a szerződés, ha az érvényes. Alaptalannak találta az elsőfokú ítélet [15] bekezdésének hivatkozását is, mert a jogszabály nem írja elő az öröklési szerződés közokiratba vagy teljes bizonyító erejű magánokiratba foglalását. Másodlagos keresetét pedig éppen arra az esetre terjesztette elő, ha a bíróság nem állapítja meg az öröklési szerződés létrejöttét. E körben feladata csak az lett volna, hogy bizonyítsa a gondozási tevékenységét és az örökössé nevezésére vonatkozó

ígéretet. E bizonyítási indítványait elő is terjesztette, az elsőfokú bíróság azonban meg sem kísérelte érdemben elbírálni ezt a kérelmet és nem is indokolta az elutasító döntését.

[8] Fellebbezési ellenkérelmében az alperes az elsőfokú ítélet helybenhagyását kérte. Kifejtette, hogy a bíróság a Pp. alapján az előterjesztett bizonyítási indítványokhoz nincs kötve. Rámutatott, hogy tévesen hivatkozik a felperes arra, hogy az elsőfokú bíróság nem tett különbséget a szerződés létrejötte és érvényessége között. Ez világosan kiderül az indokolás [14] és [15] bekezdéséből. Az elsőfokú bíróság nem tekintette létrejöttnek az öröklési szerződést, ezért annak érvényessé válásáról sem lehetett szó. Kifejtette, hogy a közös végrendeletből éppen az derül ki, hogy az örökhagyók nem kívántak öröklési szerződést kötni. Ha azt akarták volna, akkor megtehették volna. Az öröklési szerződés létrejöttéhez a felek közötti konszenzusra lett volna szükség, ez azonban hiányzott. Fenntartotta, hogy a Ptk. 6:94. § (1) bekezdésben írt kizáró rendelkezések folytán érvényessé válásról szó sem lehetett. A másodlagos kereset kapcsán rámutatott, hogy a hagyaték ideiglenes hatállyal került átadásra, az ő örökös minőségét jogerősen még nem állapították meg, így elsősorban a holográf végrendelet érvénytelenségéről született döntés. Ennek következményeit a hagyatéki eljárásban kell levonni. Ismét hivatkozott arra, hogy a felperes gondozás mértékére vonatkozó előadásai túlzottak, nem végzett ilyen mértékű tevékenységet.

[9] A fellebbezés részben megalapozott.

[10] A felperes a kereseteit teljes egészében elutasító elsőfokú ítélet ellen annak hatályon kívül helyezése érdekében fellebbezett, ezért az elsőfokú ítéletnek nem volt a Pp. 358. § (5) bekezdése alapján – fellebbezés hiányában – jogerőre emelkedett rendelkezése. Ebből következően a másodfokú felülbírálat az elsőfokú ítélet egészére kiterjedt. Az ítéltábla az elsőfokú bíróság elsődleges kereseteket elutasító döntésével egyetértett, annak indokait azonban nem osztotta, az eshetőleges keresetet elutasító részében pedig az ítélete felülbírálatra alkalmatlan.

[11] A felperes elsődleges keresetei az örökhagyók és közöttük – álláspontja szerint – létrejött öröklési szerződéssel voltak kapcsolatosak. Azt állította, hogy az öröklési szerződésnek az örökhagyók részéről szükséges jognyilatkozatokat tartalmazó részét, vagyis azt, hogy az örökhagyók őt a részükre nyújtott gondozás fejében örökösükké nevezik, a közös végrendeletnek nevezett okirat tartalmazza, az ő – gondozásukra vonatkozó – kötelezettségvállalása pedig szóban hangzott el. E jognyilatkozatok együttesen megtestesítik az öröklési szerződést, ugyanis a gondozásra irányuló kötelezettségvállalására nem vonatkoznak a végrendeletre irányadó alakszerűségi szabályok, kizárólag az írásba foglalási kötelezettség. Azt állította, hogy ez a szóbeli kötelezettségvállalás a közös végrendelet keletkezésének napján történt (keresetlevél 6. oldal, 2. bekezdés közepe és 9. oldal 4. bekezdés).

[12] A Ptk. 7:48. § (1) bekezdése kimondja, hogy az öröklési szerződésben az örökhagyó a vele szerződő felet a magának, illetve a szerződésben meghatározott harmadik személynek nyújtandó tartás, életjáradék, illetve gondozás ellenében örökösévé nevezi, a másik fél pedig kötelezettséget vállal a tartás, életjáradék, illetve gondozás teljesítésére. Az öröklési szerződés tehát a Ptk. 6:58. §-a szerinti szerződés, amely a felek akaratának kölcsönös és egybehangzó kifejezésével jön létre [Ptk. 6:63. § (1) bekezdés]. Azonban kettős, kötelmi és öröklési természetű, mert a szerződés szerinti szolgáltatásban – tartásban, életjáradékban, gondozásban – részesülő fél, azaz a jogosult szerződéses ellenszolgáltatásként meghatározott tartalmú végintézkedést tesz. Az öröklési szerződésnek tehát mellőzhetetlen tartalmi eleme egyrészt, hogy a tartásban, életjáradékban, gondozásban részesülő fél jognyilatkozata az örökösnevezést tartalmazza, másrészt, hogy ez az örökösnevezés ne feltétel nélküli legyen, hanem kifejezetten a kapott tartás, életjáradék, gondozás fejében szerződéses kötelezettségként történjen.

[13] Mindenekelőtt arra mutat rá az ítéltábla, hogy a felperes alaptalanul sérelmezte a fellebbezésében, hogy az elsőfokú bíróság nem választotta szét a szerződés létezésének és érvényességének kérdését. Az elsőfokú ítélet rendelkező része és indokolásának [14] bekezdése alapján ugyanis teljesen egyértelmű, hogy az elsőfokú bíróság azért utasította el a felperes elsődleges kereseteit, mert már az öröklési szerződés létrejöttét sem látta bizonyítottnak és bizonyíthatónak. Az elutasítás okát illetően tehát érthető és világos az ítélet indokolása.

[14] Az öröklési szerződés fent írt kötelmi jogi természetéből azonban az is következik, hogy az elsőfokú bíróság tévesen jutott arra a következtetésre, hogy a szerződés létrejöttéhez a felek jognyilatkozatának egy okiratba foglalására van szükség, az sem időben, sem térben nem választható ketté (ítélet [13] bekezdés). Ezzel éppen ellentétben – a Ptk. 6:65. § (1) bekezdésére és 6:69. § (1) bekezdésére figyelemmel – a szerződéses nyilatkozatok megtétele térben és időben elválhat egymástól. Önmagában tehát abból a tényből, hogy a közös végrendelet nem tartalmazta a felperes tartás, életjáradék, illetve gondozás nyújtására vonatkozó kötelezettség-vállalását még nem következik az, hogy az öröklési szerződés biztosan nem jött létre, mert az a Ptk. 6:70. § (2) bekezdése szerint, vagy a felperes által állított módon létre jöhetett volna.

[15] Az öröklési szerződés érvényességének megállapítására irányuló keresetet elutasító döntés mégis helyes, mert az adott esetben az örökhagyók szerződéses nyilatkozatával kapcsolatos egyik feltétel sem teljesült. A közös végrendeletben ugyanis az örökhagyók egymást nevezték örökösükké, a felperest csak helyettes örökösként jelölték meg, mely tény eleve kizárja a Ptk. 7:48.§ (1) bekezdése szerinti öröklési szerződés létrejöttét. Másrészt a közös végrendelet nem tartalmaz az örökhagyók részéről kötelezettségvállalást, abban említés sincs arról, hogy az örökhagyók a felperes addig nyújtott gondozására tekintettel, vagy a jövőben nyújtandó gondozása fejében örökösükké tennék a felperest. A közös végrendeletben az örökhagyók tehát nem szerződéses kötelezettségükként nevezték helyettes örökössé a felperest, hanem egyoldalú, ingyenes jognyilatkozattal. Mindebből az következik, hogy a felperes és az örökhagyók között nem jött létre öröklési szerződés.

[16] A fentiekből viszont az is következik, hogy bármilyen további bizonyítás szükségtelen volt, ezért az elsőfokú bíróság nem sértette a Pp. 276. § (1) és (5) bekezdését, amikor a felperes bizonyítási indítványait elutasítva a rendelkezésre álló okirati bizonyítékok alapján, azokat a Pp. 279. §-a szerint mérlegelve állapította meg a tényállást, és utasította el a felperesnek ezt a keresetét és a további elsődleges kereseteit. A fellebbezésben megjelölt eljárási szabálysértések hiányában tehát a másodfokú bíróság nem helyezhette hatályon kívül az elsőfokú bíróság ítéletének a felperes elsődleges, az öröklési szerződés érvényességének és az örökhagyó1 végrendelete érvénytelenségének, valamint a felperes szerződéses örökös minőségének megállapítását célzó kereseteit elutasító rendelkezését, ezért azt a Pp. 341. § (3) bekezdése szerint részítélettel a Pp. 382. §-a alapján helybenhagyta.

[17] Helyesen hivatkozott ugyanakkor a felperes a fellebbezésében arra, hogy az elsőfokú bíróság az indokolási kötelezettségének a másodlagos kereset tekintetében nem tett eleget.

[18] A felperes az eshetőlegesen előterjesztett keresetében a régi Ptk. 6. §-a alapján a biztatási kár megtérítéséhez való jogát kívánta érvényesíteni. Az elsőfokú bíróság ítéletének indokolásában ezzel a joggal egyáltalán nem foglalkozott, a másodlagos keresetre utalással a [17] bekezdésben azt fejtette ki, hogy az örökhagyók szerződéses akaratának bizonyítása a felperes kötelezettsége volt, de ez az akarat tanúk vallomásával nem pótolható. Adós maradt azonban annak magyarázatával, hogy a másodlagosan érvényesíteni kívánt jog milyen okból nem illeti meg a felperest az alperessel szemben. Ezzel a mulasztásával megsértette a Pp. 346. § (5) bekezdésben előírt kötelezettséget, mely olyan lényeges eljárási szabálysértés, ami a másodfokú eljárásban nem orvosolható, ezért az ítéltábla a felperes fellebbezési kérelmét teljesítve a másodlagos keresetet elbíráló részében az elsőfokú ítéletet a Pp. 381. §-a alapján hatályon kívül helyezte.

[19] A megismételt eljárásban abból kell kiindulni, hogy a felperes másodlagos keresetében a régi Ptk. 6. §-a alapján kíván megtérítési igényt érvényesíteni az alperessel szemben. Ezt a jogot megalapozó tényeket azonban hiányosan adta elő a keresetlevelében, és az elsőfokú bíróság sem hatott közre abban, hogy a perfelvételi szakban az alábbiak szerint hiányos nyilatkozatait a felperes megfelelően kiegészítse. Ezért a Pp. 237. §-a szerint a felperesnek lehetőséget kell biztosítani arra, hogy előadja: mi volt az örökhagyó1-nek és mi az örökhagyó2-nek az a szándékos magatartása, ami az örökhagyó1 és a felperes, illetve az örökhagyó2 és a felperes közötti köteleket keletkeztette, ezt a szándékos magatartást az egyes örökhagyók mikor tanúsították, ezek a szándékos magatartások a felperest mikor, milyen magatartásra ösztönözték, a felperesnek e magatartása folytán mikor következett be a károsodása és milyen fajta kára keletkezett, valamint az egyes örökhagyók szándékos magatartása és a felperes saját magának kárt okozó, a fentiek szerint megjelölendő magatartása közötti okozati összefüggést megalapozó tényeket. Erre tekintettel az eljárást a perfelvételi szaktól kell megismételni. Ha a felperes a hiányzó tényeket előadja, és ezen tények bizonyításához szükséges bizonyítási indítványokat is előterjeszti, akkor kerül az elsőfokú bíróság abba a helyzetbe, hogy eldöntse, szükséges-e és milyen terjedelemben a

bizonyítási eljárás lefolytatása. A megismételt eljárásban hozott ítéletében az elsőfokú bíróságnak – bármilyen tartalmú – döntését a Pp. 346. § (5) bekezdésének megfelelően meg is kell indokolnia.

[20] Az elsőfokú bíróság ítéletével az öröklési szerződés létre nem jöttét is megállapította. Ezzel azonban a Pp. 342. § (1) bekezdését megsértve túlterjeszkedett a kereseti kérelmen, ugyanis ilyen tartalmú megállapítást a felperes nem kért, ezért ezt az elsőfokú ítéleti rendelkezést a Pp. 381. §-a szerint hatályon kívül helyezte a másodfokú bíróság. E körben az elsőfokú bíróságot nem kellett új eljárásra és új határozat hozatalára utasítania az ítéltáblának, mert az alperessel szemben elbírálásra váró kereset nincs.

[21] Minderre tekintettel az elsődleges keresetei tekintetében a felperes teljes egészében pervesztes, ezért az ezekhez kapcsolódó 42.000.000 forint pertárgy értékre figyelemmel az elsőfokú bíróság által megállapított összegű elsőfokú perköltséget köteles megfizetni az alperesnek a Pp. 83. § (1) bekezdése alapján.

[22] Az elsőfokú ítélet elsődleges kereseteket elutasító rendelkezésével szemben eredménytelenül fellebbezett a felperes, ezért másodfokú perköltséget is köteles fizetni az alperesnek, melynek összegét az ítéltábla a 32/2003. (VIII.22.) IM rendelet 3. § (2) bekezdés a), b) pontja és (5) bekezdése alapján a másodfokú eljárásban kifejtett alperesi képviselői tevékenységre tekintettel állapította meg. A felperesnek a Pp. 102. § (1) bekezdése alapján meg kell fizetnie továbbá a részleges költségfeljegyzési joga folytán le nem rótt 2.500.000 forint fellebbezési illetéket is.

[23] A hatályon kívül helyezett rész tekintetében a másodfokú bíróság a felek felmerült perköltségét csak megállapította, arról a megismételt eljárást befejező határozatában az elsőfokú bíróságnak kell határoznia.

Budapest, 2021. június 15.

dr. Gyuris Judit s. k.
dr. Kollár Zoltán s. k.
a tanács elnöke
bíró

dr. Örkényi László s. k.
előadó bíró